

АУДИТОРЛИК ТАШКИЛОТЛАРИ ТОМОНИДАН КЎРСАТИЛАЁТГАН ХИЗМАТЛАР СИФАТИНИ ОШИРИШНИНГ АҲАМИЯТИ ВА ЗАРУРЛИГИ

Қўшматов Отахон Қурбоналиевич,
“Аудит” кафедраси катта ўқитувчиси
Тошкент молия институти
ORCID: 0000-0002-6776-7041

THE IMPORTANCE AND NECESSITY OF IMPROVING THE QUALITY OF SERVICES PROVIDED BY AUDIT ORGANIZATIONS

Kushmatov Otakhan Gurbanalievich,
Senior teacher of the "Audit" department
Tashkent Financial Institute
ORCID: 0000-0002-6776-7041

Аннотация. Мазкур мақолада аудиторлик ташкилотлари иш фаолияти сифатини ташқи назоратдан ўтказиш амалиёти Ўзбекистон ва хориж мамлакатлари мисолида таҳлил қилинади. Ўзбекистонда ушбу масалада давлат бошқарув органлари устуворлиги белгиланган. Аудиторлик фаолиятини иш сифатини тартибга солишнинг халқаро тажрибаси ва амалиётини ўрганиш натижасида тартибга солиш моделини ташкил этиш ва қуришнинг умумий тамойиллари, усуллари ва ёндашишлари аниқланди. Жаҳон амалиёти тажрибасидан хулоса қилиб аудиторлик фаолиятини иш сифатини ташқи назоратини тартибга солишда профессионал жамоат ташкилотлари муҳим рол ўйнаши лозимлигига тақлиф ва амалий тавсиялар келтирилган.

Abstract. This article analyzes the practice of external quality control of audit organizations on the example of Uzbekistan and foreign countries. In this regard, Uzbekistan has identified the priority of public administration. As a result of studying the international experience and practice of regulating the quality of audit

activity, General principles, methods and approaches to the organization and construction of a regulatory model were determined. Based on the experience of world practice, suggestions and practical recommendations are given that professional public organizations should play an important role in regulating external quality control of audit activities.

Калим сўзлар. аудитор иш фаолияти сифати, ташқи сифат назорати, АХС, профессионал жамоат ташкилоти, халқаро бухгалтерлар федерацияси

Keywords. quality of the auditor's work, external quality control, ISA, professional public organization, international Federation of accountants

Кириш. Сўнгги йилларда мамлакатимиз иқтисодиётида олиб борилаётган кенг қамровли ислохотлар хўжалик юритувчи субъектлар бухгалтерия ҳисобини ҳамда аудиторлик фаолиятини янада жадал ривожланишига ва ўсишига хизмат қилмоқда. Ушбу ислохотларнинг ўзига хос ижобий жиҳатлари сифатида қуйидагиларни санаб ўтиш мумкин:

- биринчидан, мамлакатимизда олиб борилаётган иқтисодий сиёсатнинг самарадорлиги, амалга оширилаётган ижтимоий-иқтисодий ривожланиш чора-тадбирлари ҳамда дастурларининг изчил ва пухта асосланганлигини баҳолаш;

- иккинчидан, халқимизнинг йил давомидаги фидокорона меҳнати натижаларини эътироф этиш;

- учинчидан, келгуси йилда устувор эътибор қаратиш лозим бўлган вазифа ва йўналишларни белгилаш, етарли даражада фойдаланилмаётган имкониятларни аниқлаш;

-тўртинчидан, қтисодиётимизнинг турли соҳа ва тармоқлари, мамлакатимизнинг барча ҳудудларидаги иқтисодий салоҳиятни ўзаро мувофиқлаштирилган ҳолда янада тўлароқ сафарбар этиш ва бошқалар.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёев томонидан мамлакатимиз иқтисодиётини ислоҳ қилиш, ривожлантириш, янгилаш, мақсадида солиқ ва молия сиёсатини либераллаштириш, тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини чуқур қайта ишлашни таъминлаш юзасидан бир қанча сайи ҳаракатлар олиб борилмоқда. Жумладан, мамлакатимизда қабул қилинган 2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси иқтисодиёт тармоқларини трансформация қилиш ва тадбиркорликни жадал ривожлантириш ҳамда фаол фуқаролик жамиятини шакллантиришга қаратилган чора-тадбирларни ўз ичига олади.

«2022-2023 йилларда 23 та давлат тасарруфидаги йирик корхоналар акцияларини фонд биржасида бирламчи ва иккиламчи оммавий жойлаштириш орқали хусусийлаштириш, корхоналарни аудитдан ўтказиш, хусусийлаштириш жараёнларига халқаро экспертларни жалб қилиш ва корхоналар акцияларини маҳаллий ва хорижий фонд биржаларида оммавий жойлаштиришни назарда

тутиш» бўйича чора-тадбирларни амалга ошириш белгилаб берилди [2].

Материал ва мнтод. Аудиторлик текширувларининг иши сифатини ташқи назорат қилиш бугунги кунда Молия Вазирлиги таркибида аудиторлик ташкилотлари ишининг сифатини ташқи назоратдан ўтказувчи бўлимнинг audit.mf.uz сайти[1] ўз фаолиятини бошлаган. Бу сайтдан Ўзбекистон Республикасида жойлашган аудиторлик ташкилотлари электрон ҳисоботларини топширади ва таваккалчилик таҳлили асосида аудиторлик ташкилотлари ишининг сифати текширилади.

Ўзбекистон Бухгалтерлар ва аудиторлар миллий уюшмаси (ЎзБАМУ) аудиторлик ташкилотларининг ташқи назоратини амалга ошириб келмоқда.

Молия Вазирлиги таркибида аудиторлик ташкилотлари ишининг сифатини ташқи назоратдан ўтказувчи бўлим билан Ўзбекистон Бухгалтерлар ва аудиторлар миллий уюшмаси (ЎзБАМУ) аудиторлик ташкилотларининг ташқи назоратининг бир-биридан фарқи:

ЎзБАМУда фақат уюшмага аъзо бўлган аудиторлик ташкилотларинг аудиторлик текширувлари иши сифати назоратдан ўтказилади ва уюшма ҳар йили ўтказадиган аудит рейтингда бунга баҳолайди. Молия Вазирлиги таркибида аудиторлик ташкилотлари ишининг сифатини ташқи назоратдан ўтказувчи бўлимда эса Ўзбекистон Республикасида фаолият кўрсатаётган барча аудиторлик ташкилотларини таваккалчилик таҳлили асосида танлаб олиб текширилади.

Аудит иш сифатини назорат қилиш аудитнинг ўтказилишида ва аудитга турдош хизматларнинг кўрсатилишида аудит стандартларининг ва Ўзбекистон Республикасида аудиторлик фаолиятини тартибга солиб турувчи бошқа норматив ҳужжатлар талабларига риоя этилишини текшириш учун қўлланиладиган ташкилий чора-тадбирлар, услублар ва тартиб-таомиллар тизимини ифодалайди. Кучайиб

бораётган рақобат шароитида мулкдорлар томонидан ҳам, назорат қилувчи органлар томонидан ҳам холис хўжалик назоратининг роли ошмоқда. Ишончли молиявий ҳисобот оқилона иқтисодий қарорлар қабул қилиш имконини беради, хавфи юқори бўлган операцияларга қўл уришдан сақлайди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 19-сентябрда қабул қилинган ПҚ-3946 сонли қарорига мувофиқ, Аудиторлик хизматлари бозорининг ривожланиши учун шароитларни янада яхшиланмоқда ва аудиторлик фаолиятини тартибга солишда халқаро стандартларга мувофиқ замонавий ёндашувларни жорий этилмоқда. Айнан ушбу қарор ижроси юзасидан мамлакатимиз аудит хизматлари бозорида сезиларли ижобий ўзгаришлар ҳам содир бўлмоқда.

Айни пайтда, аудиторлик ташкилотларининг Аудиторлик ташкилотлари реестрига кириш орқали фаолият юритиш талабига асосан, ташкилотларнинг сони 2022 йилнинг иккинчи чорагида ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 47 тага ошиб 114 тага етди. Бундан ташқари, 27 та маҳаллий аудиторлик ташкилотлари йирик халқаро тармоқ ва ассоциациялар аъзоси, 4 таси

халқаро аудиторлик компанияларининг шўъба жамиятлари фаолият олиб бормоқдалар.

Шунингдек, мазкур аудиторлик ташкилотларида фаолият юритаётган аудиторлар сони 2022 йилнинг иккинчи чорагида ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 162 тага ошиб 735 нафарга етди. Бундан 26 фоизи аёл, 74 фоизи эркак аудиторлар, 68 нафардан ортиғида эса халқаро сертификатга эга аудиторлар фаолият юритмоқдалар.

Республикаимизнинг барча ҳудудларида аудиторлик хизматлари бозорининг ривожланиши учун шароитларни янада яхшилаш ва аудиторлик фаолиятини тартибга солишда халқаро стандартларга мувофиқ замонавий ёндашувларни жорий этишнинг асосий мақсадларидан бири ҳам айнан халқаро стандартлар асосида, аудиторлик хизматлари сифатини оширишга ва ишбилармонлар ҳамжамиятининг аудиторлик ташкилотлари иши натижаларига ишончини қўллаб-қувватлашга қаратилган аудиторлик ташкилотлари иши сифатини ташқи назорат қилишнинг таъсирчан механизмини ишлаб чиқиш ҳисобланади

1-расм. Ўзбекистон Республикаси аудит хизматлари бозорида фаолият юритаётган аудиторлик ташкилотлари ва аудиторлари тўғрисида маълумот¹

¹ www.mf.uz сайти маълумотлари асосида

Кучайиб бораётган рақобат шароитида мулкдорлар томонидан ҳам, назорат қилувчи органлар томонидан ҳам ҳолис хўжалик назоратининг роли ошмоқда. Ишончли молиявий ҳисобот оқилона иқтисодий қарорлар қабул қилиш имконини беради, хавфи юқори бўлган операцияларга қўл уришдан сақлайди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 19-сентябрда қабул қилинган ПҚ-3946 сонли қарорига мувофиқ, Аудиторлик хизматлари бозорининг ривожланиши учун шароитларни янада яхшиланмоқда ва аудиторлик фаолиятини тартибга солишда халқаро стандартларга мувофиқ замонавий ёндашувларни жорий этилмоқда. Айнан ушбу қарор ижроси юзасидан мамлакатимиз аудит хизматлари бозорида сезиларли ижобий ўзгаришлар ҳам содир бўлмоқда.

Айни пайтда, аудиторлик ташкилотларининг Аудиторлик ташкилотлари реестрига кириш орқали фаолият юритиш талабига асосан, ташкилотларнинг сони 2022 йилнинг иккинчи чорагида ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 47 тага ошиб 114 тага етди. Бундан ташқари, 27 та маҳаллий аудиторлик ташкилотлари йирик халқаро тармоқ ва ассоциациялар аъзоси, 4 та

халқаро аудиторлик компанияларининг шўъба жамиятлари фаолият олиб бормоқдалар.

Шунингдек, мазкур аудиторлик ташкилотларида фаолият юритаётган аудиторлар сони 2022 йилнинг иккинчи чорагида ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 162 тага ошиб 735 нафарга етди. Бундан 26 фоизи аёл, 74 фоизи эркак аудиторлар, 68 нафардан ортиғида эса халқаро сертификатга эга аудиторлар фаолият юритмоқдалар.

Республикаимизнинг барча ҳудудларида аудиторлик хизматлари бозорининг ривожланиши учун шароитларни янада яхшилаш ва аудиторлик фаолиятини тартибга солишда халқаро стандартларга мувофиқ замонавий ёндашувларни жорий этишнинг асосий мақсадларидан бири ҳам айнан халқаро стандартлар асосида, аудиторлик хизматлари сифатини оширишга ва ишбилармонлар ҳамжамиятининг аудиторлик ташкилотлари иши натижаларига ишончини қўллаб-қувватлашга қаратилган аудиторлик ташкилотлари иши сифатини ташқи назорат қилишнинг таъсирчан механизмини ишлаб чиқиш ҳисобланади.

1.1-жадвал

Аудиторлик фаолияти субъектларининг республика ҳудудлари бўйича тақсимланиши²

Худудлар	2019	2020	2021	2019	2020	2021
	йил	йил	йил	йил	йил	йил
	Аудиторлик ташкилотлари			Аудиторлар		
Қорақалпоғистон Республикаси	2	2	2	11	11	14

² www.mf.uz сайти маълумотлари асосида

Андижон вилояти	6	6	4	43	41	45
Бухоро вилояти	1	1	1	12	12	12
Жиззах вилояти	1	1	1	11	12	11
Қашқадарё вилояти	3	3	3	23	23	19
Навоий вилояти	2	2	2	9	8	9
Наманган вилояти	3	3	3	34	36	36
Самарқанд вилояти	4	4	4	27	26	30
Сурхондарё вилояти	1	1	1	6	7	9
Сирдарё вилояти	2	2	2	10	10	11
Тошкент вилояти	1	1	1	33	37	38
Фарғона вилояти	7	7	6	43	43	52
Хоразм вилояти	1	2	2	15	17	22
Тошкент шаҳри	62	64	64	281	289	343
Жами	96	99	96	558	572	651

Мамлакатимизда кейинги йилларда кейин бозор муносабатларининг тўлиқ шаклланиши давлат тасарруфида мавжуд бўлган корхоналарнинг хусусийлаштирилиши ва турли хил мулкчиликка асосланган корхоналарни вужудга келиши натижасида мустақил назорат турига заруриятнинг бирмунча ошганлиги ҳамда ушбу шароитда жаҳон бозорларига миллий маҳсулотларимизни ва миллий брендимизни обрўсини ошириш ва хорижий инвесторларнинг ишончини қозониш мақсадида олиб борилаётган ҳуқуқий ўзгаришларсамараси ўлароқ, 2021 йил 5 февралда «Аудиторлик фаолияти тўғрисида»ги Қонуннинг янги таҳрири қабул қилинди.

Аудит мамлакатимиздаги хўжалик фаолиятини назорат ва иқтисодий таҳлил

Қарорнинг 3-бандига мувофиқ Молия Вазирлиги аудиторлик фаолиятини лицензиялаш махсус

Аудиторлик фаолиятини давлат йўли билан тартибга солиш Молия вазирлиги зиммасига юклатилган бўлиб,

қилишнинг нисбатан янги йўналиши бўлиб, ғарб мамлакатларида аудит 150 йилдан буён маълум бўлса, Ўзбекистонда эса, мустақил фаолият соҳаси сифатида хўжалик юритишда давлат монополиясидан воз кечиш ва бозор иқтисодига ўтиш натижасида шакллана бошланди. Шунинг учун иқтисоди ривожланган мамлакатлар тажрибасини чуқур ўрганиш биз учун аҳамиятлидир.

Бухгалтерия ҳисобини юритиш ва ҳисобот тузиш аудиторлик ташкилоти томонидан амалга ошириладиган микрофирмаларнинг молия-хўжалик фаолияти солиқ органлари ва бошқа назорат органлари томонидан тегишли аудиторлик ташкилоти албатта жалб қилинган ҳолда текширилади. Бунда молиявий ҳисоботнинг тўғрилиги учун аудиторлик ташкилоти жавоб беради. ваколатли органи этиб тасдиқланган ва унга қуйидаги функциялар юклатилган (2-расм).

Давлат солиқ органларининг, молия вазирлигининг, марказий банкнинг, суғурта назоратининг, Ўзбекистондаги

бошқа марказий органларининг ходимлари комиссия аъзоларидир. Ҳозирда Ўзбекистон Молия вазирлиги бухгалтерия ҳисоби ва аудит услубиёти бош бошқармасида аудиторлик фаолиятини ташкил қилиш ва лицензиялаштириш бўлими аудиторлик фаолиятини амалга ошириш ва аудиторлик ташкилотларига лицензия бериш вазифаларини амалга оширади.

Аудиторлик фаолияти амалиётида кўрсатилаётган аудиторлик хизматларининг сифати муаммоси катта аҳамиятга эга. «Аудитда иш сифатининг назорати» 220-халқаро аудит стандарти (ХАС 220) да аудиторнинг иши сифатининг назорати зарурлиги ҳақида сўз боради. Мазкур ҳужжатнинг мақсади — аудиторлик ташкилотининг умумий сиёсатига, шунингдек, аудитор ёрдамчиларига алоҳида аудиторлик текшируви ўтказиш чоғида топшириладиган ишларга, тегишли жараёнларга нисбатан сифат назорати бўйича стандартлар белгилаш ва тавсиялар беришдан иборат. ХАС 220 да сифат назорати сиёсати ва ишлари барча аудиторлик ташкилотлари даражасида ҳам, алоҳида аудиторлик текширувлари даражасида ҳам амалга оширилиши зарур экани қайд этилган.

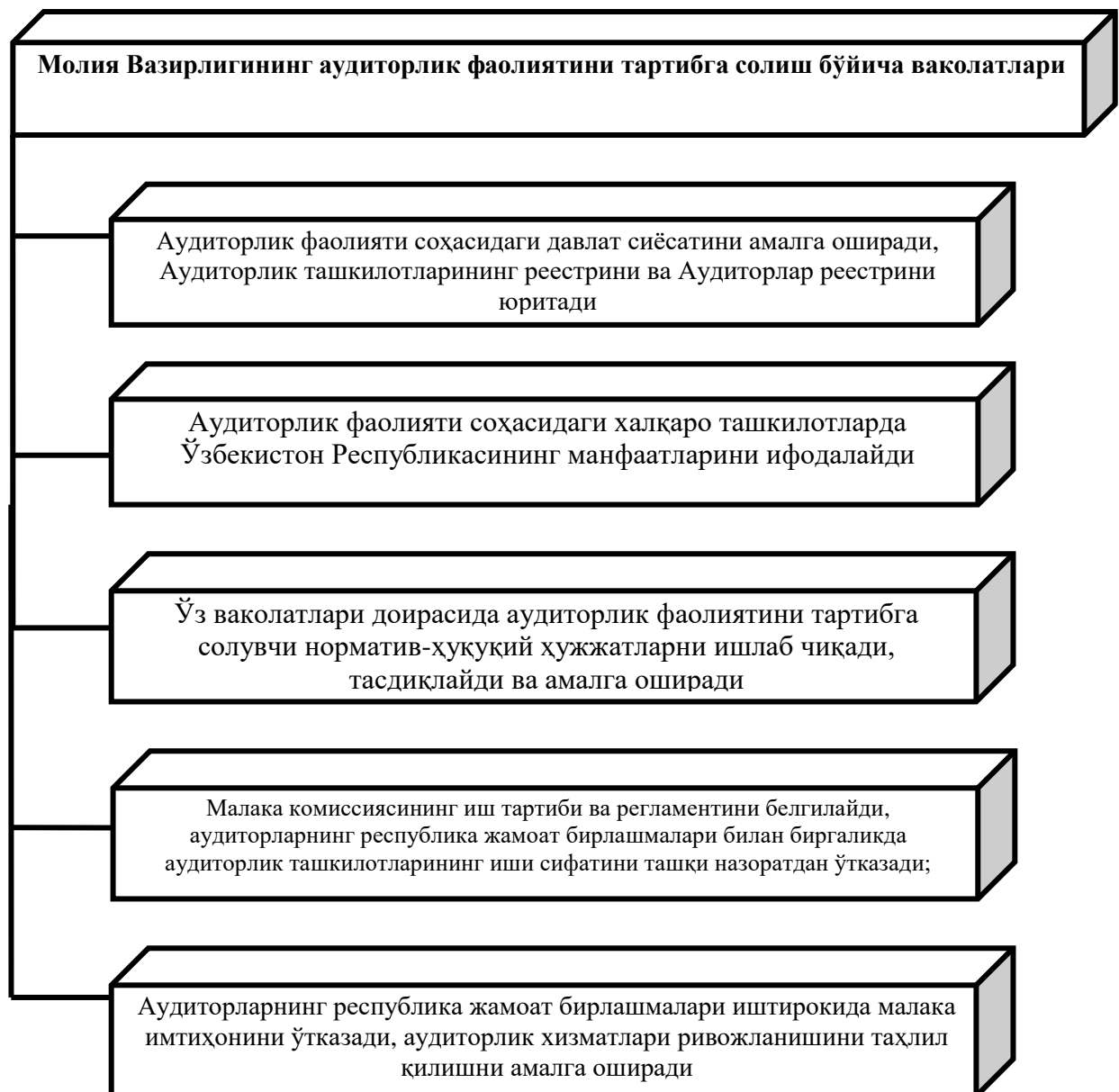
Аудиторлик фаолиятини давлат йўли билан тартибга солиш Молия вазирлиги зиммасига юклатилган бўлиб, Давлат солиқ органларининг, молия вазирлигининг, марказий банкнинг, суғурта назоратининг, Ўзбекистондаги бошқа марказий органларининг ходимлари комиссия аъзоларидир. Ҳозирда Ўзбекистон Молия вазирлиги бухгалтерия ҳисоби ва аудит услубиёти бош бошқармасида аудиторлик фаолиятини ташкил қилиш ва лицензиялаштириш бўлими аудиторлик фаолиятини амалга ошириш ва

аудиторлик ташкилотларига лицензия бериш вазифаларини амалга оширади.

Аудиторлик фаолияти амалиётида кўрсатилаётган аудиторлик хизматларининг сифати муаммоси катта аҳамиятга эга. «Аудитда иш сифатининг назорати» 220-халқаро аудит стандарти (ХАС 220) да аудиторнинг иши сифатининг назорати зарурлиги ҳақида сўз боради. Мазкур ҳужжатнинг мақсади — аудиторлик ташкилотининг умумий сиёсатига, шунингдек, аудитор ёрдамчиларига алоҳида аудиторлик текшируви ўтказиш чоғида топшириладиган ишларга, тегишли жараёнларга нисбатан сифат назорати бўйича стандартлар белгилаш ва тавсиялар беришдан иборат. ХАС 220 да сифат назорати сиёсати ва ишлари барча аудиторлик ташкилотлари даражасида ҳам, алоҳида аудиторлик текширувлари даражасида ҳам амалга оширилиши зарур экани қайд этилган.

Ташкилотларда аудит сифатининг назорати қуйидаги каби талабларни бажаришни тақозо қилади:

- профессионализм, малака ва омилкорлик;
- вазифаларнинг топширилиши;
- ваколатларнинг тақсимланиши;
- мижозларни қабул қилиш ва сақлаб қолиш;

2-расм. Мо'лиya Вазирлигининг аудиторлик фаолиятини тартибга солиш бўйича функциялари

- мониторинг.
Аудитнинг фирма ички стандартларини ишлаб чиқишда аудит дастури, аудитга сарф бўладиган вақт сметаси ва умумий аудит режаси каби ҳужжатлар ўртасидаги ўзаро боғлиқликни таъминлаш зарур. Бу боғлиқлик аудит сифати устидан самарали назорат ўрнатишга кўмак беради. Стандартларни ишлаб чиқиш

каттагина маблағ ва амалий тажрибани тақозо этади. Шунинг учун булар фақат жиддий илмий салоҳиятга эга бўлган йирик аудиторлик ташкилотларининг қўлидан келади.

Бу масалада республика аудиторларининг профессионал уюшмалари аудиторлик ташкилотларининг куч ва интилишларини жамлаши лозим.

Фирма ички стандартларининг вазифаларига қуйидагиларни киритиш мумкин:

- маълум бир аудиторлик ташкилоти ходимларининг аудитни амалга ошириш чоғидаги вазифаларини белгилаш;

- фирманинг ички назорат тизими сифатини такомиллаштириш йўлларини аниқлаштириш;

- аудит сифати назоратининг асосий ишларини белгилаш.

Хулоса. Аудит ўтказиш чоғида бажариладиган ишлар нуқтаи назаридан, аудиторлик ташкилотининг профессионал ходимларини қуйидаги тоифаларга бўлиш тавсия этилади:

3-расм. Аудиторлик ташкилотида мансаб поғонаси

Маслаҳатчи аудитор аудиторлик текширувлари чоғида барча аудиторлар билан ишлайди. Аудиторлик ташкилоти раҳбари аудиторлик ташкилоти номидан тузиладиган аудиторлик хулосасини имзолаш ҳуқуқига эга бўлиб, аудиторлик ташкилотининг уставига мувофиқ умумий жавобгарликни ўз зиммасига олса, аудиторлик ташкилоти раҳбарининг ваколатлари таркибига қуйидагилар киритиш мумкин:

- салоҳиятли мижозга билан аудиторлик текшируви ўтказиш учун шартнома тузилиши олдидан музокаралар олиб бориш;

- ахборот билан дастлабки танишув жараёни олинган барча ахборотларни ҳисобга олган ҳолда аниқ бир хўжалик субъекти молиявий ҳисоботи аудитини ўтказиш имкони

- аудиторлик ташкилоти раҳбари;
- аудиторлик текшируви раҳбари (шерик, бош аудитор);
- етакчи аудитор (аудиторлик гуруҳи раҳбари);
- аудитор (аудиторлик гуруҳи аъзоси);
- маслаҳатчи аудитор (консультант).

Аудиторлик ташкилотидаги мансаб поғонаси қуйидаги кўринишга эга:

ҳақида қарор қабул қилиш;

- аудиторлик ташкилотининг одатдан ташқари, муаммоли вазиятларда (масалан, дастлабки режалаштириш натижасига кўра аудиторлик хулосаси салбий бўлиши мумкинлиги аниқ бўлиб қолса, аудит ўтказишнинг мақсадга мувофиқлиги масаласини шу заҳотиёқ ҳал қилиш керак) иш кўриш стратегиясини ишлаб чиқиш;

- текшириш раҳбарини тайинлаш ва аудиторлар гуруҳини шакллантиришда фаол қатнашиш.

Аудиторлик ташкилоти раҳбари мижознинг молиявий ҳисоботи тўғри эканлиги ҳақида аудиторлик хулосаси кўринишида шаклланган фикр учун жавобгар ҳисобланади. Шу муносабат билан у берилган аудиторлик хулосанинг мазмунини белгиловчи барча мавжуд

сабаблардан хабардор бўлиши лозим. Аудиторлик текшируви раҳбари қуйидаги ишларни бажариши шарт:

- ижрочилар иши ва аудиторлик текширувининг ориши устидан жорий назоратни ташкил қилиш;

- ишлар тасдиқланган умумий режа ва аудиторлик текшируви дастурига мувофиқ олиб борилишини мунтазам кузатиб бориш;

- аудиторлик текширувининг режалаштирилган тартибидан четга чиқишларни ўз вақтида аниқлаш ва уларни таҳлил қилиш;

- берилган ваколатлар доирасида юзага келган одатдан ташқари вазиятларга баҳо бериш ва улардан чиқишга доир профессионал фикрларни шакллантириш;

- аудиторлик текшируви жараёнини ҳужжатлаштириш учун жавоб бериш, хусусан, аудит натижалари бўйича тайёрланган иш ҳужжатларининг аудиторлик фаолияти миллий стандартлари ва аудиторлик ташкилотининг фирма ички талабларига мувофиқ келишини кузатиб бориш;

- аудиторлик ташкилоти раҳбарини аудиторлик текширувининг бориши ва аудит натижасига таъсир кўрсатиши мумкин бўлган барча аҳамиятли фактлар ва уларга кўра чиқарилган хулосалардан тезкор равишда хабардор қилиш. Етакчи

аудитор аудиторлик текширувини тайёрлаш, уни бевосита амалга ошириш ва ҳужжатларда акс эттиришга жавоб беради. Ўз ваколатлари доирасида у ўзига бўйсинувчи аудиторларнинг профессионал билимлари ва малакасини холис баҳолаши, вазифаларни улар ўртасида рационал тақсимлаш ва

топширилган вазифаларнинг сифатли бажарилиши устидан тегишли назорат ўрнатиши зарур. Етакчи аудитор ўзи ва қўл остидагилар учун аудит дастурининг бўлимларини тайёрлаши мақсадга мувофиқдир. Ушбу бўлимларда аудит сегментлари, назорат воситаларининг режалаштирилаётган синовлари, аниқ аудиторлик тадбирлари батафсил тавсиф этилиб, бошқа зарур кўрсатмалар берилиши керак. Шу тариқа тайёрланган бўлимларни текширув раҳбари кўриб чиқиб, тасдиқлайди. Шундан кейин етакчи аудитор аудиторлик тадбирларини ўтказиши ва қўл остидагиларнинг ишлари устидан жорий назорат олиб боради. У аудит дастуридан четга чиқишларни, аудитдаги аҳамиятлилик даражаси ва аудиторлик хатарининг босқичига таъсир этувчи вазиятларнинг юзага келишини ўз вақтида аниқлайди, аудиторлик текшируви натижаларига таъсир кўрсатувчи муҳим ахборотлар ва олинган натижаларга кўра чиқарилган хулосаларни текширув раҳбари эътиборига тезкорлик билан етказиши.

Аудиторлик тадбирлари ниҳоясига етгач, етакчи аудитор натижа ва хулосаларни расмийлаштиради ёки улар қўл остидагилар томонидан қандай расмийлаштирилишини назорат қилади.

Аудитор - текширув раҳбарига бўйсинадиган ва унга нисбатан ижрочи ҳисобланган ходимдир. Текширув сифати кўп жиҳатдан ижрочиларнинг малакаси ва масъулиятли эканига боғлиқ. Бу яқуний қарор қабул қилиш учун керакли ахборот мавжуд бўлган иш ҳужжатлари аниқ ва равшан бўлиши билан боғлиқ, уларни эса оддий ходимлар расмийлаштирадilar.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Ўзбекистон Республикасининг 25.02.2021 й. ЎРҚ-677-сон "Аудиторлик фаолияти тўғрисида"ги Қонуни (Қонунчилик палатаси томонидан 10.11.2020 й. қабул қилинган, Сенат томонидан 05.02.2021 й. маъқулланган)
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 19.09.2018 й. ПҚ-3946-сон "Ўзбекистон Республикасида аудиторлик фаолиятини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Қарори Ўзбекистон Республикаси Президентининг 04.08.2021 й. ПҚ-5210-сон "Аудиторларни сертификатлаштириш тизимини такомиллаштириш бўйича кўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Қарори Ўзбекистон Республикаси Президентининг 28.01.2022 й. ПФ-60-сон "2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида"ги Фармони.
5. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида қўллаш учун аудитнинг халқаро стандартларини тан олиш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори, 11.04.2022 йилдаги 171-сон
6. Молия вазирининг 24.09.2021 й. 56-сон "Аудиторнинг малака сертификатини малака имтиҳонини топширмасдан бериш ва муддатини узайтириш учун асос бўладиган бухгалтерларнинг халқаро сертификатлари рўйхатини тасдиқлаш тўғрисида"ги Буйруғи (АВ томонидан 29.09.2021 й. 3321-сон билан рўйхатга олинган)
7. Сифат назорати, аудит, кўриб чиқиш, бошқа ишонч билдириш ва турдош хизматларнинг халқаро стандартлари. Таржима *УБАМА* 2014.
8. https://www.abbreviationfinder.org/ru/acronyms/sox_sarbanes-oxley-act-of-2002.html
9. <http://base.garant.ru/71364274/>
10. <https://www.ifiar.org/>
11. <https://www.frc.org.uk/>